

Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri strateegia 2026-2030

Sisukord

1	Mõisted	4
2	Kokkuvõte	5
3	Sissejuhatus	7
4	Strateegiline kontekst.....	8
4.1	Seotud arengu- ja alusdokumendid	8
4.2	Tulevikku mõjutavad suundumused ja tegurid	8
4.2.1	Sotsiaalsed muutused	8
4.2.2	Tehnoloogilised mõjutegurid.....	8
4.2.3	Majanduslikud mõjutegurid	9
4.2.4	Keskkonna mõjutegurid.....	9
4.2.5	Poliitilised mõjutegurid.....	9
4.2.6	Väärtus- ja eetilised mõjutegurid	9
5	Olukord 2025. aastal	9
5.1	Mis on tänaseks saavutatud.....	9
5.2	Hinnang praegusele olukorrale.....	10
5.2.1	Tugevused.....	10
5.2.2	Nõrkused	10
5.2.3	Võimalused	11
5.2.4	Ohud	11
6	Visioon ja selle saavutamise kava - eesmärgid aastaks 2030.....	13
6.1	STAR aastal 2030	13
6.1.1	Visioon	13
6.1.2	Põhimõtted ja väärtused	13
6.1.3	Väärtuspakkumine	14
6.2	Eesmärgid	15
7	Strateegia elluviimise koostöömudel	22
8	Lisad	24
8.1	Lisa 1 Riiklikud arengukavad ja strateegiad	24
8.1.1	Strateegia „Eesti 2035“	24
8.1.2	Arengukava „Eesti digiühiskond 2030“	24
8.1.3	Visioonidokument „Personaalne riik. 2024“	24
8.1.4	SKA strateegia 2026-2030.....	25
8.2	Lisa 2 Tuleviku mõjutegurid.....	25

8.2.1	Sotsiaalsed muutused	25
8.2.2	Tehnoloogilised mõjutegurid	26
8.2.3	Majanduslikud mõjutegurid	26
8.2.4	Keskkonna mõjutegurid.....	26
8.2.5	Poliitilised mõjutegurid.....	27
8.2.6	Väärtus- ja eetilised mõjutegurid	27
8.3	Lisa 3 STAR-i SWOT analüüs.....	27
8.3.1	Kasutajate ja teenuste vaade.....	27
8.3.2	Protsesside ja ressursside vaade.....	29

1 Mõisted

STAR ehk sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister on riigi infosüsteemi kuuluv keskne andmekogu, mis võimaldab sotsiaaltöö spetsialistidel klientidega tehtava töö (toetuste, teenuste määramine, juhtumite haldamine) korraldamist ja dokumenteerimist digitaalses töökeskkonnas.

SKAIS ehk Sotsiaalkaitse infosüsteem on sotsiaalseadustiku üldosa seaduse alusel asutatud riiklik andmekogu, mida peetakse seadustest tulenevate Sotsiaalkindlustusameti avalike ülesannete täitmise eesmärgil.

SKA ehk Sotsiaalkindlustusamet on valitsusasutus, mis töötab selle nimel, et kindlustada Eesti inimeste iseseisvat toimetulekut ja heaolu.

TEHIK ehk Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus on riigi info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kompetentsikeskus tervise-, sotsiaal- ja töövaldkonnas.

KOV on kohalik omavalitsus.

SHS on sotsiaalhoolekande seadus, sätestab sotsiaalhoolekande organisatsioonilised, majanduslikud ja õiguslikud alused ning reguleerib sotsiaalhoolekandes tekkivaid suhteid.

AI ehk tehisaru (*Artificial Intelligence* inglise keeles), on programm või süsteem, mis jäljendab oma tegevuses inimese intellekti, näiteks erinevate ülesannete lahendamisel.

E-ITS on Eesti infoturbastandard, mis tagab avalike ülesannete täitmiseks kasutatavate äriprotsesside ja infosüsteemide kõikehõlmava kaitse.

GovSSO ehk *Government Single Sign-on* on Riigi Infosüsteemi Ameti poolt keskselt osutatav teenus, millega saavad asutused oma e-teenuses ühekordse sisselogimisega autentida ID-kaardi, mobiil-ID, smart-ID ja Euroopa Liidu eID kasutaja.

X-tee on tehniline ja organisatsiooniline keskkond, mis võimaldab turvalist ja tõestusväärtust tagavat internetipõhist andmevahetust riigiasutuste vahel ja erasektoriga.

TEDI ehk Terve Eesti Disainisüsteem on disainikomponentide kogumik, mis hõlmab endast nii Figma komponente kui ka arenduse komponente ja on mõeldud riiklike e-teenuste kasutajaliideste väljanägemise, kasutusmugavuse ja kvaliteedi ühtlustamiseks avaliku sektori rakenduste jaoks.

ESD ehk *Electronic Software Download* fail on krüpteeritud *Windows Imaging Format* (.WIM) fail, mida Microsoft kasutab tarkvarauuenduste edastamiseks.

2 Kokkuvõte

STAR (sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister) on Eesti sotsiaalvaldkonna keskne infosüsteem, mille kaudu menetletakse sotsiaalteenuseid ja -toetusi ning kogutakse andmestikku juhtimis- ja poliitikaotsuste tegemiseks. STAR-i kasutus ulatub üle Eesti kohalike omavalitsuste, Sotsiaalkindlustusameti ja teenuseosutajate tööprotsessidesse ning selle roll on kriitiline sotsiaalhoolekande kättesaadavuse, järjepidevuse ja kvaliteedi tagamisel. Käesolev strateegia aastateks 2026–2030 määratleb STAR-i arengu põhisuunad ja eesmärgid, et süsteem toetaks kasutajaid paremini, võimaldaks rohkem automatiseerimist ning looks usaldusväärse aluse andmepõhiseks juhtimiseks.

Strateegia koostamisel lähtuti muutuvast keskkonnast, kus sotsiaalvaldkonda mõjutavad samaaegselt demograafilised trendid, tööjõu nappus, kasvav abivajadus, tehnoloogia kiire areng, küberriskide suurenemine ning õigus- ja regulatiivsed muutused. Need tegurid suurendavad ootusi infosüsteemile: STAR peab aitama vähendada käsitööd, toetama selgeid ja ühtseid teenuseprotsesse ning tagama turvalise, läbipaistva ja eesmärgipärase andmekasutuse. Paralleelselt kasvab vajadus iseteeninduse ning andmepõhise juhtimise töövahendite järele.

2025. aasta lõpuks on STAR läbinud olulise tehnoloogilise arendusetapi: kasutusele on võetud STAR2 ning olemasolev STAR1 toimib paralleelselt üleminekuperioodi lahendusena. Kuigi STAR2 on loonud paremad võimalused süsteemi edasi arendada ja parandanud kasutuskogemust, tekitab kahe keskkonna samaaegne kasutus kasutajatele ebajärjekindlust ja lisakoormust. Seetõttu on strateegia üks eesmärk liikumine tervikliku STAR2 kasutuse suunas ning STAR1 rolli viimine arhiveerimise tasandile.

Strateegia visioon aastaks 2030 on, et STAR on töökindel ja ühendav digiplatvorm, mis toetab abivajaja teekonda ja sotsiaalvaldkonna teenuste korraldamist üle Eesti. Strateegia moto „Uuendame julgelt ja lihtsustame targalt“ väljendab eesmärki kaasajastada süsteemi järjepidevalt, kuid teha seda kasutajat toetavalt ja tööprotsesse lihtsustades. Visiooni aluseks on inimkesksus, turvaline ja usaldusväärne andmekasutus, andmepõhine juhtimine, võrdne ligipääs teenustele ning jätkusuutlik arendus. Tehisintellekti rakendamist nähakse väärtust loova võimalusena, kuid ainult selgelt piiratud, kontrollitava ja õiguslikult reguleeritud vahendina.

Visiooni elluviimiseks seab strateegia kuus arengueesmärki:

- arendada STAR-ist **kasutajasõbralik ja terviklik töökeskkond**, mis toetab menetlusprotsessi algusest lõpuni ning vähendab dubleerimist ja käsitööd.
- luua inimesele suunatud **iseteenindus**, kus saab esitada pöördumisi, edastada infot, jälgida menetluste seisu ning saada ülevaadet teenustest ja toetustest, järgides „ühe ukse“ põhimõtet.
- toetada standardseid ja võimalikult **automatiseeritud kasutajateekondi ning liidestusi** teenuseosutajate ja teiste registritega, et tagada paremad töövood ja ajakohane info.
- parandada **juhtimisinfot ja analüütikat**, et STAR-i andmed oleksid paremini kasutatavad nii KOV-idele, riigiasutustele kui poliitikakujundajatele ning toetaksid järelevalvet ja teenuste arendamist.
- tagada kaasav ja **kasutajakeskne arendusmudel**, kus otsused põhinevad kasutajate sisendil, testimisel ning selgetel prioriteetidel.
- tugevdada **tehnilist kestlikkust ja infoturvet**, tagades töökindluse, õigusliku vastavuse, jälgitavuse ja dokumenteerituse ning vähendades tehnilist võlga.

Strateegia elluviimine põhineb selgel rollijaotusel ja koostöömudelil. Kohalikud omavalitsused on STAR-i peamised kasutajad ja sisendi andjad; Sotsiaalkindlustusamet on süsteemi omanik ja tellija, kes koondab vajadused ning suunab arenduse prioriteete; Sotsiaalministeerium tagab poliitikasuundade ja riigiülese kooskõla; TEHIK vastutab arenduse elluviimise, tehnilise toimimise ja arhitektuuri eest. Koostööd tehakse töögruppides, tagasisidekanalites, regulaarsetel demossioonidel ja pilootprojektides, mis võimaldavad arendusi varakult testida ning vähendada juurutusriske. Ühised töövahendid ja kokkulepitud protsessid tagavad läbipaistvuse ning toetavad järjepidevat arendusjuhtimist.

Kokkuvõttes annab strateegia 2026–2030 STAR-i arendusele ühtse suuna: liikuda tervikliku ja kasutajasõbraliku STAR2 platvormi poole, arendada iseteenindust ja automatiseeritud kasutajateekondi, parandada liidestusi ja andmekasutuse kvaliteeti ning tugevdada juhtimisvõimekust ja infoturvet. Strateegia loob raamistiku teadlikele arendusotsustele ja pikaajalisele koostööle, et STAR toetaks aastaks 2030 sotsiaalvaldkonna teenuste korraldamist tõhusalt, turvaliselt ja kasutajaid senisest efektiivsemalt aidates.

Strateegia koostamisse andsid oma panuse kohalike omavalitsuste esindajad Tallinna linnast, Tartu linnast, Pärnu linnast, Jõhvi vallast ja Saaremaa vallast, Sotsiaalministeeriumi esindajad, arenduspartnerite Iglu ja TripleDev/TrinidadWiseman esindajad ning TEHIK-u ja SKA meeskonnad.

3 Sissejuhatus

STAR (sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister) on Eesti sotsiaalvaldkonna keskne infosüsteem, mille roll on aastate jooksul märgatavalt kasvanud. STAR toetab kohalike omavalitsuste, riigiasutuste ja teenuseosutajate igapäevast tööd sotsiaalteenuste ja -toetuste korraldamisel ning on oluline alus nii abivajajate toetamisel kui ka valdkonna juhtimisotsuste tegemisel. Tänapäevaks on STAR-ist kujunenud kriitilise tähtsusega infosüsteem, millest sõltub sotsiaalhoolekande toimimine üle Eesti.

Viimastel aastatel on STAR-i arenduses tehtud oluline samm edasi. 2022. aastal võeti kasutusele uue põlvkonna rakendus STAR2, mille eesmärk oli vähendada varasemast tehnoloogilisest pärandist tulenevaid piiranguid ning liikuda kaasaegsema, paindlikuma ja turvalisema arhitektuuri poole. Paranenud on süsteemi jõudlus, kasutajakogemus ning arendusvõimekus. STAR pakub juba täna laia funktsionaalsust, toetab olulisi sotsiaaltöö protsesse. Samas toimivad paralleelselt nii uus kui ka varasem süsteem, töövood ei ole kõikjal ühtsed ning mitmed kasutajate ja valdkonna ootused on veel täitmata.

Käesolev STAR-i strateegia aastateks 2026–2030 seab ühise visiooni ja selged suunad, kirjeldades nii tänast olukorda kui ka soovitud sihtseisu aastaks 2030 ning luues raamistiku teadlike ja järjepidevate arendusotsuste tegemiseks. Strateegia eesmärk on suunata STAR-i arengut viisil, mis toetab inimesekeskset, andmepõhist ja jätkusuutlikku sotsiaalvaldkonda ning aitab tagada, et STAR on ka tulevikus usaldusväärne ja väärtust loov infosüsteem nii spetsialistidele kui ka abivajajatele.

Strateegia väljatöötamine toimus koostöös laia osapoolte ringiga. Protsessi olid kaasatud kohalike omavalitsuste esindajad ja sotsiaaltöötajad, Sotsiaalkindlustusameti, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse ning Sotsiaalministeeriumi esindajad, samuti IT-arhitektid ja arenduspartnerite esindajad. Töötoad ja arutelud võimaldasid kaardistada erinevad vaated, tuua esile praktilised vajadused ning leppida kokku ühistes suundades. Selline kaasav lähenemine aitab tagada, et strateegia ei jää üksnes visioonidokumendiks, vaid toetab realselt STAR-i kasutajate tööd ja valdkonna arengut.

4 Strateegiline kontekst

Eesti riigi strateegia avalike teenuste arendamisel on liikuda üha enam inimkeskse, andmepõhise ja tehnoloogiliselt võimeka avaliku sektori poole. Teenuseid kujundatakse nii, et need oleksid lihtsad, sujuvad ja kasutajale võimalikult nähtamatud, toimides taustal proaktiivselt ja toetades inimese vajadusi õigel ajal. Riik soosib innovatsiooni, nutikate lahenduste kasutuselevõttu ja süsteemide koostoimet, et luua terviklik digikeskkond, mis pakub head teenuskogemust ning võimaldab teha otsuseid kvaliteetsete ja usaldusväärsete andmete toel. Selles kontekstis on STAR-il ühena sotsiaalvaldkonna kesketest infosüsteemidest oluline roll, mis aitab seda strateegiat ellu viia.

4.1 Seotud arengu- ja alusdokumendid

Käesolev visiooni- ja strateegiadokument lähtub mitmest varasemalt koostatud arengukavast ja visioonist, millega on loodud alus Eestis avalike teenuste arengusuundadele. Peamised dokumendid, mida STAR-i strateegia protsessis arvesse võeti, olid:

- Strateegia „Eesti 2035“;
- Arengukava „Eesti digiühiskond 2030“;
- Visioonidokument „Personaalne riik. 2024“;
- Sotsiaalkindlustusameti strateegia 2026-2030.

Ülalmainitud dokumentidest tulenevad olulisemad suunad, mis raamistavad STAR-i arengut, on koondatud käesoleva dokumendi **Lisas 1**.

4.2 Tulevikku mõjutavad suundumused ja tegurid

Sotsiaalteenuste arendamine toimub keskkonnas, kus demograafilised trendid, tehnoloogiline innovatsioon, majanduslikud võimalused, keskkonnariskid ning poliitilised ja väärtuspõhised nihked kujundavad ümber nii teenuste sisu kui ka infosüsteemide rolli. Alljärgnevalt on kirjeldatud peamised mõjutegurid, mida käesoleva strateegia koostamisel on arvesse võetud ning mis annavad STAR-i pikema perspektiivi arengule suuna.

4.2.1 Sotsiaalsed muutused

Eesti rahvastiku kiire vananemine ja tööealiste vähenemine suurendab teenuste vajadust ajal, mil töötajaid on vähem. Sotsiaaltöö roll liigub tehniliselt dokumenteerimiselt empaatilise kontakti ja keerukate juhtumite lahendamise poole, samal ajal kui kasutajaskond muutub digipädevamaks ja ootab paindlikke, mobiilseid lahendusi. STAR peab tagama teenuste järjepidevuse väheneva inimressursi tingimustes, pakkuma automatiseeritud töövooge, turvalist andmekasutust ning lahendusi, mis toetavad nii kaugteenuseid kui muutuvat kliendikäitumist.

4.2.2 Tehnoloogilised mõjutegurid

Tehisintellekti kiire areng ja kasvavad küberohud muudavad infosüsteemide ootusi: AI-st oodatakse nutikaid hinnanguid ja automatiseeritud dokumenteerimist, kuid samas on üha olulisem tagada läbipaistvus, turvalisus ja vastavus Euroopa Liidu regulatsioonidele. Avalik sektor liigub integreeritud ja standardipõhiste süsteemide suunas, mistõttu peab STAR olema võimeline kasutama AI-d ohutult, toetama kiiret arendust ning tagama tugeva arhitektuuri ja skaleeruva taristu.

4.2.3 Majanduslikud mõjutegurid

Kahanev maksubaas ja kasvavad avaliku sektori kulud loovad tugeva surve kuluefektiivsusele. Samal ajal pakuvad tehnoloogilised lahendused võimalust tuvastada abivajadusi varakult ja ennetada kulukaid sekkumisi. Tehisintellekt muutub eraldi majandusvaldkonnaks, mille rakendamine on kallis, kuid pikas vaates säästlik. STAR-i arendamisel tuleb selgelt määratleda rahastusmudel, hinnata omavalitsuste võimalikku panust ja kasutada välisvahendeid, mis võimaldavad süsteemi järjepidevat uuendamist.

4.2.4 Keskkonna mõjutegurid

Geograafiline hajusus ja tööjõupuudus suunavad teenused üha rohkem digitaalseks, samal ajal kasvab IT-taristu keskkonnajälg. Nii paberimajanduse vähendamine kui ka digitaalsete lahenduste energiamahukus nõuavad teadlikku tasakaalu. STAR peab toetama kaugteenuste osutamist, tõhusat arhiveerimist ja digiprügi vähendamist, tagades süsteemi tehnilise ja keskkondliku jätkusuutlikkuse.

4.2.5 Poliitilised mõjutegurid

Sotsiaalvaldkonna arengukeskkonda kujundavad poliitilised otsused, sh see, kas liikuda tsentraliseeritud andmemudeli või suurenenud omavalitsusliku autonoomia suunas. Ressursside nappus suurendab ootust, et tehnoloogia katab suure osa töökoormusest. STAR peab olema paindlik nii tsentraliseeritud kui hajusates valitsemismudelites ning tagama ühtse andmekasutuse, turvalisuse ja tulevikukindla arhitektuuri sõltumata poliitilistest valikutest.

4.2.6 Väärtus- ja eetilised mõjutegurid

Tehisintellekti kasutuse kasv tõstatab küsimused vastutuse, inimliku otsustusõiguse ja andmete nähtavuse üle. Avalik sektor liigub personaalsemate ja elusündmuspõhiste teenuste suunas, mis nõuab nii läbipaistvat andmekasutust kui ka selget tasakaalu automatiseerimise ja inimliku kontakti vahel. STAR peab toetama eetilist ja inimväärikust hoidvat digitaliseerimist, kus tehnoloogia täiendab sotsiaaltöötaja tööd, mitte ei vähenda selle sisulist kvaliteeti.

Pikem kirjeldus tuleviku mõjuteguritest ja kuidas need mõjutavad STAR-i arengut, on toodud **Lisas 2**.

5 Olukord 2025. aastal

5.1 Mis on tänaseks saavutatud

STAR, mille esimene versioon (STAR1) on olnud kasutusel alates 2010. aastast, sai 2022. aastal kõrvale uue põlvkonna rakenduse – STAR2. Uus lahendus loodi eesmärgiga vähendada STAR1-ga kogunenud tehnoloogilist võlga ning liikuda kaasaegse, mikroteenustel põhineva arhitektuuri ja värske kasutajaliidese poole. STAR2 pakub paindlikumat, kiiremat ja turvalisemat keskkonda ning toob kaasa oluliselt parema kasutajakogemuse. Üleminekuperioodil toimivad paralleelselt mõlemad süsteemid – nii uus STAR2 kui ka senine STAR1.

Täna võimaldab STAR läbi viia mitmeid sotsiaaltöö toiminguid, sealhulgas kõige olulisemana:

- registreerida abivajavate isikute pöördumisi;
- hallata menetluskäiku ning seda dokumenteerida;
- kirjeldada abivajavaid isikuid ja nende sotsiaalset võrgustikku;
- koostada juhtumiplaani ja hinnata selle täitmist;

- määrata isikutele sotsiaalteenuseid ja -toetusi;
- korraldada ja dokumenteerida lapsendamist ja eestkostet;
- teostada infohankepäringuid teistesse riiklikesse andmekogudesse;
- planeerida ja registreerida toiminguid;
- lisada dokumente/viiteid;
- genereerida rahalehti/maksekorraldusi/konteerimisfaile/ESD faile;
- registreerida teenuseosutamist ning esitada kuluaruandeid haldusasutustele;
- edastada hooldajate kindlustusaluse andmeid tervisekassale.

Aastal 2024 tehti STAR-is 376 263 menetlust. STAR-il on praeguse seisuga 2010 aktiivset kasutajat, kellest kõige suurem kasutajate grupp on 1507 kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajat.

5.2 Hinnang praegusele olukorrale

Erinevaid STAR-iga seotud osapooli kaasavas töötoas valmis STAR-i SWOT-analüüs, mis koondab hinnangud selle tänastele tugevustele, kitsaskohtadele ning tulevikuvõimalustele ja riskidele. SWOT tõi selgelt esile, millele edasises arendamises toetuda ja milliseid kitsaskohti tuleb lahendada. Tugevuste ja võimaluste analüüs näitas, kus peitub suurim potentsiaal arenguhüppeks, samas kui nõrkused ja ohud aitasid mõista, milliseid riske peab maandama ja millised on vajalikud muudatused nii tehnoloogias, protsessides kui ka koostöös. Detailne kokkuvõte SWOT-ist on toodud **Lisas 3**.

5.2.1 Tugevused

STAR on üleriigiline, turvaline ja töökindel sotsiaalvaldkonna infosüsteem, mis koondab teenuste ja toetuste info ning võimaldab ühtset menetlusloogikat üle Eesti. STAR-i tugev tehniline alus – mikroteenustel põhinev arhitektuur ja automatiseeritud andmevahetus registritega pakuvad stabiilset vundamenti edasiarenduseks.

Kasutaja vaatest paistab süsteem silma kasutajatoe kvaliteedi, töövoogude selguse, uute funktsionaalsuste (nt STAR2) ning kasvava kasutusmugavusega. Arendusprotsessi toetab lai ja kaasatud osapoolte ring (KOV-id, SKA, SOM, arenduspartnerid), toimiv koostöö, regulaarne tagasiside ning läbipaistvad demod. Organisatsiooni tasandil on olemas kogenud tiim, kokkulepitud tööprotsessid ja stabiilne rahastus, mis toetab järjepidevat arengut. STAR2 kaasaegne tehnoloogia loob hea pinnase järgmiste aastate uuendustele.

5.2.2 Nõrkused

Peamine kitsaskoht on tehniline pärand – STAR1 on vananenud, keeruka äriloogikaga ning selle ja STAR2 paralleelne kasutamine tekitab segadust ja lisakoormust. Mitmed kriitilised liidestused on puudu või poolikud ning statistika- ja aruandlusvõimekus ei vasta valdkonna vajadustele.

Kasutajamugavust piiravad puudulik iseteenindus, killustunud kasutajaõigused ning kasutajate ebavõrdne kompetents. Organisatsioonilises vaates takistavad arengut ressursside nappus, projektipõhisus, liiga suur arendussoovide hulk, ebaselged rollid ning info killustatus. KOV-ide erinevad ootused ja tööstiilid muudavad ühtsete lahenduste kujundamise keeruliseks. Strateegilisel tasandil on tunda pikaajalise visiooni ja STAR1 sulgemise konkreetse teekaardi puudust.

5.2.3 Võimalused

STAR-i arenguks on soodne keskkond: süsteemile on olemas poliitiline ja ametkondlik toetus, võimalik rakendada mitmeid rahastusallikaid ning laiendada meeskondi. Tehnoloogia areng loob olulisi võimalusi – AI ja nutikad lahendused, uued liidestused, monitooringuvahendite täiustamine ja olemasolevate lahenduste taaskasutus kiirendavad süsteemi arendamist.

Kasutajate ootused avaliku sektori teenuste kasutatavusele on kõrged, eeldatakse samal tasemel kasutusmugavust nagu erasektori teenustelt, sama ootus on ka riigil. Teenusedisaini rakendamine edasiste arenduste puhul loob võimaluse nendele ootustele ka vastata. Koostöö KOV-idega, pilootprojektid, kogemuste ülekandmine ning koolitused võimaldavad süsteemi võimekust oluliselt kasvatada. Õigete strateegiliste valikute korral võib STAR kujuneda sotsiaalvaldkonna keskseks, ühtseks ja nutikaks platvormiks.

5.2.4 Ohud

Peamine risk tuleneb poliitilisest ja õigusloome muutlikkusest, mis võib tuua ootamatuid kohustusi ja nihutada prioriteete. Arendusi mõjutavad rahastuse ebastabiilsus, riigiülesed kärped ja projektipõhine rahastusloogika.

Tehnoloogilised ohud hõlmavad turvanõuete karmistumist, küberrünnakuid, platvormide kiiret vananemist ja riiklike kesksete komponentide muutusi, mis nõuavad STAR-is lisaarendusi. Organisatsiooniline risk tuleneb partnerite ebastabiilsusest, KOV-ide paralleelsetest süsteemidest ning võimalusest, et kasutajad ei tule muutustega kaasa. Lisaks on ohuks ebarealistlik lootus AI-le ja arenduste venimine – kui muutused ei jõua kasutajateni piisava tempoga, võib STAR kaotada mõju ja sidususe.

6 Visioon ja selle saavutamise kava - eesmärgid aastaks 2030

6.1 STAR aastal 2030

6.1.1 Visioon

Aastaks 2030 on STAR töökindel infosüsteem ja ühendav digiplatvorm, mis aitab riigil ja omavalitsustel pakkuda inimestele kiiret, vajaduspõhist ja andmetele tuginevat abi.

6.1.2 Põhimõtted ja väärtused

STAR-i arendamise moto: **Uuendame julgelt ja lihtsustame targalt**

Väärtused, mis juhivad STAR-i visiooni saavutamist on:

1. Inimkesksus. Tehnoloogia toetab inimest, mitte ei asenda teda. Sotsiaaltöötajal jääb otsustav roll ja abivajaja saab väarikat, isiklikku ja tähenduslikku tuge ka digitaalses keskkonnas.

2. Turvaline ja usaldusväärne andmekasutus. Kõik lahendused lähtuvad kõrgest andmekaitse ja küberjulgeoleku standardist. Andmete kasutamine on läbipaistev ning inimene teab, kuidas ja milleks tema andmeid kasutatakse.

3. Andmepõhisus koos selge vastutusega. STAR toetab otsuseid kvaliteetse analüütikaga, kuid otsustusõigus ja vastutus jäävad inimesele. Tehisintellekti kasutatakse läbimõeldult ja eetilisel.

4. Võrdne ligipääs ja ühtne teenusetase. Kõik KOV-id ja kõik kasutajad – sõltumata asukohast, vanusest või võimekusest – saavad kasutada sama kvaliteetseid teenuseid ja töövahendeid. Digiloogika peab olema kättesaadav kõigile.

5. Jätkusuutlik ja tulevikukindel arendus. STAR areneb paindlikult, skaleeruvalt ja keskkonnateadlikult, et tulla toime nii tööjõupuuduse, tehnoloogilise muutuse kui ka poliitiliste ja majanduslike kõikumistega. Tagatud on STAR-i toimepidevus erinevates kriisiolukordades. STAR on majutatud ka väljaspool Eestist.

Inimkesksus

Tehnoloogia toetab inimest, mitte ei asenda teda. Sotsiaaltöötajal jääb otsustav roll ja abivajaja saab väärikat, isiklikku ja tähenduslikku tuge ka digitaalses keskkonnas.

Turvaline ja usaldusväärne andmekasutus

Kõik lahendused lähtuvad kõrgest andmekaitse ja küberjulgeoleku standardist. Andmete kasutamine on läbipaistev ning inimene teab, kuidas ja milleks tema andmeid kasutatakse.

Andmepõhisus koos selge vastutusega

STAR toetab otsuseid kvaliteetse analüütikaga, kuid otsustusõigus ja vastutus jäävad inimesele. Tehisintellekti kasutatakse läbimõeldult ja eetiliselt.

Võrdne ligipääs ja ühtne teenusetase

Kõik KOV-id ja kõik kasutajad – sõltumata asukohast, vanusest või võimekusest – saavad kasutada sama kvaliteetseid teenuseid ja töövahendeid. Digiloogika peab olema kättesaadav kõigile.

Jätkusuutlik ja tulevikukindel arendus

STAR areneb paindlikult, skaleeruvalt ja keskkonnateadlikult, et tulla toime nii tööjõupuuduse, tehnoloogilise muutuse kui ka poliitiliste ja majanduslike kõikumistega. Tagatud on STAR-i toimepidevus erinevates kriisilukordades. STAR on majutatud ka väljaspool Eestist.

STAR-i visiooni elluviimine tugineb koostööle – kohalike omavalitsuste, Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti, TEHIK-u, riigiametite ja teiste partnerite ühisele pingutusele. Üheskoos arendatakse süsteemi järjepidevalt, tagades rahastuse, tugeva projektijuhtimise, kasutajate kaasamise ja vajalike muudatuste elluviimise, et kõik sotsiaalteenused oleksid aastaks 2030 STAR-is terviklikult, kasutajakeskse ja nutika lahendusena kättesaadavad.

6.1.3 Väärtuspakkumine

STAR-i põhikasutajad on eelkõige kohalike omavalitsuste sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad, aga ka Sotsiaalkindlustusameti spetsialistid. Samuti kasutavad STAR-i sotsiaalteenuste osutajad ja tulevikus ka abivajajad ise. Nemad on just need kasutajad, kellele STAR-i väärtuspakkumine suunatud on.

Eesmärk on, et aastaks 2030 on STAR töökindel ja kasutajasõbralik infosüsteem, mis ühendab sotsiaalvaldkonna toetused, teenused ja andmed. STAR aitab nii sotsiaaltöötajaid, kohalikke omavalitsusi, riigiasutusi kui ka abivajajaid, pakkudes kiiret, täpset ja usaldusväärset tuge otsuste tegemisel ja abi osutamisel.

STAR pakub kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajatele ühtset ja tõhusat digitaalset töökeskkonda, mis toetab sotsiaaltöö protsessi pöördumisest kuni teenuste ja toetuste määramise ning juhtumiplaani jälgimiseni. STAR koondab abivajajate info, dokumentatsiooni ja tööprotsessid ühte kohta, vähendades käsitööd ning dubleerimist. Andmevahetus teiste riiklike registritega suurendab töö kiirust ja täpsust, võimaldades sotsiaaltöötajal keskenduda rohkem sisulisele tööle abivajajatega. Ühtlustades terminoloogiat, klassifikatsioone ja menetlusloogikaid, aitab STAR tõsta sotsiaalteenuste kvaliteeti ja tagada võrdse kohtlemise üle Eesti.

6.2 Eesmärgid

STAR-i visiooni elluviimiseks on sõnastatud kuus üldeesmärki ning nende alameesmärgid. Eesmärkide juures on välja toodud ka planeeritud fookustegevused nende elluviimiseks ning suuremad teetähised aastatel 2026 – 2030 visiooni realiseerimise suunas.

1. Eesmärk

STAR on kasutajasõbralik infosüsteem, mis toetab terviklikku menetlusprotsessi inimese pöördumisest kuni abi korraldamiseni			
2026	2027	2028	2029
Kasutaja töölaud, ülesannete haldus ja menetluste dokumenteerimine on intuitiivsed, seadistatavad ja toetavad rollipõhiselt kasutaja igapäevatööd.			
	SKA ja KOV-i poolt sisestatud andmete kahepoolset nähtavaks tegemine		
Sotsiaaltöötajad saavad kasutada STAR-i siseseid AI-tööriistu dokumentide ja analüüside koostamiseks.			
	Esimeste AI pilootide elluviimine		
Kõik kasutuslood ja tööprotsessid on terviklikult STAR2es tehtavad, STAR1 säilib arhiivina			
KOV kohustuslike teenuste ja toetuste menetlemine tervikprotsessina STAR2-s	- Toimetulekutoetuse live-i viimine - Erinevate seotud osapoolte ja valdkondade ning STAR-i vahelise andmevahetuse loomine	- Erihoolekande funktsionaalsuse live-i viimine - STAR1-e funktsionaalsuste ületoomine STAR2-te	STAR1-e sulgemine (jääb alles arhiivina)

Fookustegevused

- Kaardistame kõik kasutajarollid ja neile vastavad töövood ning ühtlustame need STAR-is loogiliseks tervikuks.
- Ühtlustame kasutajaliidese disaini ja navigeerimisloogika üle STAR-i, et tagada intuitiivne, kasutusmugav ja säästlik tööprotsess.
- Tagame kasutaja kiire ja mugava ligipääsu kõikidele oma rolliga seotud funktsioonidele ja loome võimaluse töölauda rollide põhiselt personaliseerida.
- Loome kasutusmugavuse mõõdikud ja jälgime neid järjepidevalt ning vastavalt tulemustele planeerime jätkutegevusi (arendusi, koolitusi, juhendeid vms).
- Rakendame STAR-i siseseid AI tööriistu.
- Loome STAR1 sulgemise teekaardi selgete ja ühtsete juhenditega protsesside läbimiseks.

1. STAR on kasutajasõbralik infosüsteem, mis toetab terviklikku menetlusprotsessi inimese pöördumisest kuni abi korraldamiseni

1.1. Kasutaja töölaud, ülesannete haldus ja menetluste dokumenteerimine on intuitiivsed, seadistatavad ja toetavad rollipõhiselt kasutaja igapäevatööd.

1.2. Sotsiaaltöötajad saavad kasutada STAR-i siseseid AI-tööriistu dokumentide ja analüüside koostamiseks.

1.3. Kõik kasutuslood ja tööprotsessid on terviklikult STAR2-es tehtavad, STAR1 säilib arhiivina

Fookustegevused:

- Kaardistame kõik kasutajarollid ja neile vastavad töövood ning ühtlustame need STAR-is loogiliseks tervikuks.
- Ühtlustame kasutajaliidese disaini ja navigeerimisloogika üle STAR-i, et tagada intuitiivne, kasutusmugav ja säästlik tööprotsess.
- Tagame kasutaja kiire ja mugava ligipääsu kõikidele oma rolliga seotud funktsioonidele ja loome võimaluse töölauda rollide põhiselt personaliseerida.
- Loome kasutusmugavuse moodsikud ja jälgime neid järjepidevalt ning vastavalt tulemustele planeerime jätkutegevusi (arendusi, koolitusi, juhendeid vms).
- Rakendame STAR-i siseseid AI tööriistu.
- Loome STAR1 sulgemise teekaardi selgete ja ühtsete juhenditega protsesside läbimiseks.

2. Eesmärk

STAR-il on iseteenindus-keskkond, mille kasutamine on inimesele lihtne, kiire ja mugav			
2026	2027	2028	2029
Inimesed saavad esitada pöördumisi, edastada infot ja jälgida endaga seotud menetlusi iseteeninduses.			
Iseteeninduse strateegia loomine	- Iseteeninduse esimese etapi realiseerimine - Iseteeninduse POC lahenduse loomine - Sotsiaaltöötaja ja abivajaja vahelise Infovahetuse viimine infosüsteemidesse		Liidestuste ja andmevahetuse loomine KOV-ide ja muude oluliste infosüsteemidega
Iseteenindus koondab kokku nii omavalitsuse kui riigi sotsiaalteenused ja -toetused ning kuvab inimesele arusaadavalt kogu temaga seotud info.			

Fookustegevused

- Looma abivajaja jaoks ülevaate tema taotlustest, otsustest, dokumentidest, menetluse seisust ja toetustest/teenustest ühes keskses kohas – terviklik ja loogiline vaade “minu suhtlusest” riigi ja kohaliku omavalitsusega.
- Tagame iseteeninduse sujuva integreerituse teiste riiklike infosüsteemidega.
- Rakendame ühe-ukse-prinssiipi, et inimene jõuaks STAR-i iseteenindusse ka siis, kui alustab teekonda mõnes muus keskkonnast, näiteks kohaliku omavalitsuse iseteeninduskeskkonnast.

2. STAR-il on iseteenindus-keskkond, mille kasutamine on inimesele lihtne, kiire ja mugav
- 2.1. Inimesed saavad esitada pöördumisi, edastada infot ja jälgida endaga seotud menetlusi iseteeninduses.
- 2.2. Iseteenindus koondab kokku nii omavalitsuse kui riigi sotsiaalteenused ja -toetused ning kuvab inimesele arusaadavalt kogu temaga seotud info.

Fookustegevused:

- Looma abivajaja jaoks ülevaate tema taotlustest, otsustest, dokumentidest, menetluse seisust ja toetustest/teenustest ühes keskses kohas – terviklik ja loogiline vaade “minu suhtlusest” riigi ja kohaliku omavalitsusega.
- Rakendame ühe-ukse-prinssiipi, et inimene jõuaks STAR-i iseteenindusse ka siis, kui alustab teekonda mõnes muus keskkonnast, näiteks kohaliku omavalitsuse iseteeninduskeskkonnast.
- Tagame iseteeninduse sujuva integreerituse teiste riiklike infosüsteemidega.

3. Eesmärk

STAR-is on terviklik ülevaade KOV korraldatavast sotsiaalhoolekandelisest abist			
2026	2027	2028	2029
Kasutajateekonnad on selged, standardiseeritud ja maksimaalselt automatiseeritud			
	Dünaamiliste otsustusmallide loomine		
Teenuseosutajatele vajalik info abivajaja kohta on kättesaadav STARi kaudu			
	Infovahetuse maksimaalne automatiseerimine	- Liidestuste loomine teenuseosutajate infosüsteemidega - Teenuseosutaja jaoks vajaliku terviktoovoo toomine STAR2-te	

Fookustegevused

- Automatiseerime andmeväljade täitmised seal, kus võimalik, et vähendada käsitööd, võimalikke sisestusvigu ja töökoormust.
- Liidestame STAR-i teenuseosutajate süsteemidega, et tagada andmevahetus ja ühine töövoog.
- Loomme võimaluse teenuseosutajatele sisestada/edastada teenuse andmeid ja luua aruandeid STAR-is.

3. STAR-is on terviklik ülevaade kohaliku omavalitsuse korraldatavast sotsiaalhoolekandelisest abist

3.1. Kasutajateekonnad on selged, standardiseeritud ja maksimaalselt automatiseeritud

3.2. Teenuseosutajatele vajalik info abivajaja kohta on kättesaadav STAR-i kaudu

Fookustegevused:

- Automatiseerime andmeväljade täitmised seal, kus võimalik, et vähendada käsitööd, võimalikke sisestusvigu ja töökoormust.
- Liidestame STAR-i teenuseosutajate süsteemidega, et tagada andmevahetus ja ühine töövoog.
- Loomme võimaluse teenuseosutajatele sisestada/edastada teenuse andmeid ja luua aruandeid STAR-is.

4. Eesmärk

STAR-i andmed on aluseks sotsiaalvaldkonna juhtimisotsustele ja poliitikakujundamisele			
2026	2027	2028	2029
Valdkonna teenuste ja toetuste statistika ja analüütiline ülevaade on erinevatele osapooltele (SOM, KOV-id, TO-d) rollipõhiselt kättesaadav STAR-i analüütikarakendusest.			
STAR-i andmelao arendamine	- KOV-ipõhise andmeanalüüsi võimekuse loomine - Veebianalüütika tööriista (näiteks Matomo) juurutamine		
Süsteem toetab automaatset väärkasutuse tuvastamist ja järelevalve teavitamist.			
	Järelevalvet toetavate funktsionaalsuste loomine		

Fookustegevused

- Automatiseerime toetuste ja teenuste andmete seiramise.
- Analüüsime regulaarselt kogutud andmeid, et tuvastada kitsaskohad, parendusvõimalused ja kasutajate vajaduste muutused.
- Loomme menetlusprotsesside jälgimise/mõõtmise funktsioonid, mille abil saab monitorida aja kokkuhoidu ja efektiivsust.
- Kirjeldame protsesside mõõdikud ja rakendame automaatset kvaliteedikontrolli.

4. STAR-i andmed on aluseks sotsiaalvaldkonna juhtimisotsustele ja poliitikakujundamisele

4.1. Valdkonna teenuste ja toetuste statistika ja analüütiline ülevaade on erinevatele osapooltele (SoM, KOV-id, teenuseosutajad) rollipõhiselt kättesaadav STAR-i analüütikarakendusest.

4.2. Süsteem toetab automaatset väärkasutuse tuvastamist ja järelevalve teavitamist.

Fookustegevused:

- Automatiseerime toetuste ja teenuste andmete seiramise.
- Analüüsime regulaarselt kogutud andmeid, et tuvastada kitsaskohad, parendusvõimalused ja kasutajate vajaduste muutused.
- Loomme menetlusprotsesside jälgimise/mõõtmise funktsioonid, mille abil saab monitorida aja kokkuhoidu ja efektiivsust.
- Kirjeldame protsesside mõõdikud ja rakendame automaatset kvaliteedikontrolli.

5. Eesmärk

STAR-i arendusprotsess on kaasav, põhineb kasutajate tagasisidel ja lähtub kasutajakesksest disainist

2026

2027

2028

2029

Uute arenduste planeerimisel on alati sisendiks STAR-i kasutajate tagasiside.

STAR-i rahastus on jätkusuutlik ja arenduspartnerid stabiilsed.

Järjepideva rahastusvõimaluse planeerimine ja tagamine

Fookustegevused

- Rakendame regulaarset kasutajauuringute läbiviimist ja pidevat kasutajatega testimist.
- Prioritiseerime ja hindame arendustegevusi vastu kokkulepitud strateegilisi eesmärke.

5. STAR-i arendusprotsess on kaasav, põhineb kasutajate tagasisidel ja lähtub kasutajakesksest disainist

5.1. Uute arenduste planeerimisel on alati sisendiks STAR-i kasutajate tagasiside.

5.2. STAR-i rahastus on jätkusuutlik ja arenduspartnerid stabiilsed.

Fookustegevused:

- Rakendame regulaarset kasutajauuringute läbiviimist ja pidevat kasutajatega testimist.
- Prioritiseerime ja hindame arendustegevusi vastu kokkulepitud strateegilisi eesmärke.

6. Eesmärk

STAR on tehniliselt jätkusuutlik, turvaline ja kriisikindel infosüsteem			
2026	2027	2028	2029
Arhitektuuri kaasajastamine ja tehnilise võla juhtimine toimub järjepidevalt.			
		• Arhitektuuri kaasajastamine • Järele jäänud STAR1 kolimine uuele platvormile	
Andmete kogumise, säilitamise ja arhiveerimise protsessid on ajakohastatud andmekaitse põhimõtete kohaselt.			
Küberturvalisuse ja kriisikindluse tagamine on läbiv fookus kõigis arendustegevustes.			
		• STAR-i majutamine väljaspool Eestit	

Fookustegevused

- Vähendame pidevalt tehnovõlga ning tagame, et süsteem oleks kaasajastatud.
- Varundame andmed väljaspool Eestit, et tagada süsteemi hukukindlus.
- Tagame STAR-i toimepidevuse erinevates kriisilukordades.

6. STAR on tehniliselt jätkusuutlik, turvaline ja kriisikindel infosüsteem

6.1. Arhitektuuri kaasajastamise ja tehnilise võla juhtimine toimub järjepidevalt.

6.2. Andmete kogumise, säilitamise ja arhiveerimise protsessid on ajakohastatud andmekaitse põhimõtete kohaselt.

6.3. Küberturvalisuse ja kriisikindluse tagamine on läbiv fookus kõigis arendustegevustes.

Fookustegevused:

- Vähendame pidevalt tehnovõlga ning tagame, et süsteem oleks kaasajastatud.

- Varundame andmed väljaspool Eestit, et tagada süsteemi hukukindlus.
- Tagame STAR-i toimepidevuse erinevates kriisilukordades.

7 Strateegia elluviimise koostöömudel

STAR-i strateegia elluviimine tugineb selgele ja toimivale koostöömudelile, kus igal osapoolel on kindel roll ja vastutus. Kohalikud omavalitsused on infosüsteemi lõpp-kasutajad, kes lähtuvad igapäevasest praktikast ning annavad sisendi vajaduste ja arendusettepanekute kohta. Sotsiaalkindlustusamet tegutseb infosüsteemi omanikuna ja arenduste äritellijana, koondades kasutajate vajadused ning suunates need terviklikeks arendusotsusteks. Sotsiaalministeerium vastutab poliitikakujundamise ja riigiülese visiooni eest, tagades, et STAR-i areng toetab riiklikke strateegilisi eesmärgi ja õigusraamistikku. TEHIK omakorda viib äritellimused ellu, pakkudes infosüsteemi arenduseks ja toimimiseks vajalikku IT-tehnilist tuge ning tagades lahenduste töökindluse.

Sotsiaalministeerium ja SKA – arenduse sidumine poliitika ja regulatsioonidega
Sotsiaalministeeriumiga toimub koostöö, et tagada STAR-i arenduse kooskõla muutuvate poliitika, visioonide ja seadusandlike nõuetega.

SKA ja TEHIK – tuumikpartnerlus ja igapäevane arendusjuhtimine

STAR-i arenduse tuumikkoostöö toimub SKA ja TEHIK-u vahel, kus arendusjuhtimine, prioriseerimine ja tööde koordineerimine toimub igapäevaselt. Koostöö tugineb kindlale töökorraldusele ning selgetele rollidele (sh tooteomanik ja teenuseomanikud SKA poolel), mis tagab, et arendusotsused ja suunad on järjepidevad ning otsustusahel arusaadav.

SKA/TEHIK ja KOV-id – töögrupid ja tagasiside kogumise kanalid

KOV-id on STAR-i arendusse kaasatud struktureeritult töögruppide ja tagasisidekanalite kaudu. Omaavalitsuste kaasamise eesmärk on saada praktilist sisendit süsteemi kasutusloogika ja tööprotsesside kohta ning tagada, et arendus vastaks erinevate omaavalitsuste vajadustele.

SKA/TEHIK ja kasutajad – demod kui regulaarne kommunikatsiooni- ja kaasamisformaad

Arenduse edenemist ja valmivaid lahendusi tutvustatakse regulaarsetel demo-sessioonidel, mis on suunatud laiemale osapoolte ringile (sh kasutajad ja partnerid). Demod toimivad korraga nii läbipaistvuse kui ka tagasiside kogumise mehhanismina: osapooled näevad tulevasi muudatusi, saavad küsimusi esitada ning anda sisendit enne laiemat rakendamist.

SKA/TEHIK ja KOV-id – pilootprojektid kui ühine testimise ja kohandamise vorm

Enne laiemat juurutust kasutatakse pilootprojekte, kus TEHIK ja SKA teevad koos KOV-idega lahenduste testimist ja kasutusvajaduste täpsustamist. Piloodid võimaldavad varakult tuvastada kitsaskohti, koguda kasutuskogemust ning kohandada arendust nii, et lõplik lahendus oleks praktiliselt rakendatav ja vähendaks juurutusriske.

TEHIK/SKA ja arenduspartnerid – pikaajaline arendusvõimekus ja tarneahel

Arenduspartnerid on STAR-i arenduses olulised osapooled ning nende kaasamine toetab arendusvõimekust ja kompetentsi kasvu. Koostöö toimub kokkulepitud tarne- ja arendusprotsessides ning kommunikeerimine on seotud nii tööde planeerimisega, arendusülevaadete kui ka valmiva funktsionaalsuse demonstreerimisega.

8 Lisad

8.1 Lisa 1 Riiklikud arengukavad ja strateegiad

8.1.1 Strateegia „Eesti 2035“

Strateegia „Eesti 2035“¹ eesmärk on kasvatada ja toetada meie inimeste heaolu nii, et Eesti oleks ka kahekümne aasta pärast parim paik elamiseks ja töötamiseks. Strateegias „Eesti 2035“ on sõnastatud riigi pikaajalised strateegilised sihid mis on aluseks strateegiliste valikute tegemisel ja mille elluviimisse panustavad kõik Eesti strateegilised arengudokumendid. Nii on tagatud ühtne suund ja infoväli erinevate valdkondade poliitikakujundajatele ja otsustajatele.

Üks Eesti arengu strateegilistest sihtidest on uuendusmeelne, teadmiste loomist ning kasutamist väärtustav riik, kus ühiskonnaelu korraldatakse uute, inimesekesksete ja tõhusate tehnoloogiate abil. Selle sihi saavutamise eelduseks on, et valitsemiskorraldus soosib ühiskonna sidusust, uute lahenduste kasutuselevõttu, innovatsiooni ja paindlikku riigivalitsemist. Avalikud teenused on taustal toimivad ja etteaimavad ning andmeruum kaitstud. Eesti riigikorraldus ja inimeste osalus selles on trende loov ja eeskujuks teistele riikidele.

8.1.2 Arengukava „Eesti digiühiskond 2030“

Eesti digiühiskonna arengukavas aastani 2030² on kirjeldatud visiooni ja tegevusplaani, kuidas Eesti majandust, riiki ja ühiskonda digitehnoloogia abil järgmise kümnendi jooksul edasi arendada. Digiühiskonna 2030. aasta visioon on, et „Eesti oleks täis digiväge.“ Digivägeva Eesti visioon kätkeb endas muuhulgas eesmärgi, et Eesti elukorraldus oleks vägev, et siin oleks lihtne teha, mida vajame või tahame, et siin oleks aastaks 2030 parim digiriigi kogemus.

8.1.3 Visioonidokument „Personaalne riik. 2024“

Personaalse riigi visioonidokumendis³ kirjeldatakse, kuidas Eesti digiriigi järgmine arenguetapp seob tehnoloogilistest ja sotsiaalsetest trendidest ning ühiskonna muutunud ootustest ja vajadustest lähtuvad väljakutsed ja võimalused terviklikuks personaalseks riigiks. Visiooni keskmes on eesmärk muuta avalik sektor inimese jaoks efektiivsemaks. Personaalne riik tähendab avalike teenuste ümbermõtestamist nii, et nende kasutajate jaoks jääb avaliku sektori keerukus taustale ning nad saavad oma toimingud tehtud võimalikult lihtsalt ja siis, kui on vaja.

Personaalse riigi viis tunnust on kirjeldatavad läbi teenuste. Nendeks tunnustuseks, millele uut tüüpi teenuseid arendada, on inimkesksus, kus teenus kulgeb ühes voos – kasutaja saab selle, mis talle on vajalik ja avaliku sektori keerukus toimub taustal. Laialdane ligipääs, mis tähendab, et teenus on kasutatav kõikjal ja kõigile. Proaktiivne teenus jõuab inimeseni, mitte ei pea inimene teenuseni minema. Usaldusväärne ja läbipaistev teenus annab inimesele kindluse ja selge ülevaate protsessis toimuva üle. Uut väärtust loov teenus on kohaldatav personaalsetele iseärasustele ja pakub tavapärasele veel midagi lisaks.

¹ https://valitsus.ee/sites/default/files/documents/2021-06/Eesti%202035_PUHTAND%20ÜLDOSA_210512_1.pdf

² https://www.mkm.ee/sites/default/files/documents/2022-04/Digiühiskonnna%20ARENGUKAVA_13.12.2021.pdf

³ https://mkm.ee/sites/default/files/documents/2024-02/PersonaalneRiik-MKM_05.02.2024.pdf

8.1.4 SKA strateegia 2026-2030

Sotsiaalkindlustusameti strateegia 2026–2030¹ seab fookusesse inimese ning vajaduse pakkuda teenuseid, mis on kasutajasõbralikud, mõjusad ja andmepõhiselt juhitud. Kuna STAR on sotsiaalvaldkonna keskne andmeregister, kannab see olulist rolli nende eesmärkide saavutamisel. SKA strateegia rõhutab kliendikesksust – teenuseid tuleb arendada kasutajate vajadustest lähtudes, kasutades teenusdisaini ja süsteemset tagasiside kogumist. STAR peab toetama spetsialiste, lihtsustades töövooge, vähendades halduskoormust ja pakkudes selget kasutuskogemust.

Andmepõhine juhtimine on SKA strateegias keskne. Teenuste mõjusust ja kvaliteeti soovitakse hinnata usaldusväärsete andmete põhjal, mis tähendab, et STAR peab tagama ühtlase, kvaliteetse ja analüüsivõimelise andmestiku. Registri roll ei ole üksnes andmete kogumine, vaid ka tõendus põhise juhtimise toetamine nii operatiiv- kui poliitikakujundamise tasandil.

Tulevikukindlad digilahendused on strateegias seatud esmatähtsaks – süsteemid peavad olema töökindlad, turvalised ja toetama automatiseerimist ning tehisaru kasutuselevõttu. STAR-i arendamine peab liikuma kaasaegsema arhitektuuri, automatiseeritud protsesside ja paremate andmete riskkasutusele. Samuti peab registri kasutus olema lihtne ja toetama digipädevuste kasvu valdkonnas.

SKA strateegia rõhutab ka koostööd ja ühtset teenusloogikat kogu organisatsioonis ja partneritega. STAR-i jaoks tähendab see toimivaid koostöömudeleid kohalike omavalitsuste ja teiste osapooltega ning ühiselt kokkulepitud standardeid, mis toetavad ühtset ja võrreldavat teenuskorraldust.

Kokkuvõttes loob SKA strateegia selge raamistiku, millest STAR-i arendamisel saab lähtuda, et kujundada sotsiaalvaldkonnale usaldusväärne, kasutuskogemust toetav ja tõendus põhiseid otsuseid võimaldav digisüsteem.

8.2 Lisa 2 Tuleviku mõjutegurid

8.2.1 Sotsiaalsed muutused

Eesti rahvastik vananeb kiiresti, mis tähendab ühtaegu nii suuremat hoolduskoormust kui ka süvenevat tööjõupuudust. Tööealiste inimeste vähenemine loob surve, kus üha suurem arv abivajajaid peab saama tuge süsteemis, mis tugineb vähenevale inimjõule. Lisaks muutub sotsiaaltöö olemus ise: haldus- ja analüüsitööd liiguvad tehnoloogiale ning sotsiaaltöötajale jääb rohkem roll empaatilise kontakti, keerukate juhtumite hindamise ja otsuste kaalumise juures. Samal ajal tekib ühiskonnas laiem küsimus inimefaktori rollist maailmas, kus osa otsuseid, protsesse ja suhtlust võib võtta üle tehisintellekt või robotiseeritud lahendused.

Need muutused mõjutavad avaliku sektori teenuseid, tekitades olukorra, kus kasvav sihtgrupp vajab senisest rohkem tuge, kuid ressursid ei kasva samas tempos. Tekib vajadus tagada teenuste järjepidevus, isegi kui inimressurssi napib ja rahastus sõltub üha enam riigi üldisest majanduslikust seisust ja välisvahenditest. STAR peab siin toetama teenuste osutamist läbi automatiseeritud töövoogude, kaugtöö võimaluste ja tööriistade, mis tagavad andmete turvalise, lihtsa ja kiire

¹ https://sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/documents/2026-02/Sotsiaalkindlustusameti_strateegia_2026%E2%80%932030.pdf

kasutamise. Samuti peab süsteem arvestama muutuvat kasutajaskonda – tuleviku vanemaealised on digipädevad ning ootavad paindlikku, mobiilset ja mugavat teenuskogemust.

8.2.2 Tehnoloogilised mõjutegurid

Tehisintellekti areng on toonud kaasa uue ajastu, kus infosüsteemidest oodatakse enam kui lihtsalt andmete talletamist. AI suudab analüüsida juhtumeid, pakkuda esmaseid hinnanguid, toetada abivajajaid kiirete soovitustega ning luua automaatseid dokumente ja statistilisi ülevaateid. Kiire arendusmudelid, prototüüpide loomine AI toel ning arendajate võime kasutada AI töövahendeid muudavad teenuste loomise temposid ja kvaliteeti. Samal ajal kasvavad küberriskid ja vajadus tugevate turvamehhanismide järele, sest automatiseeritud süsteemid võivad võimaldada ligipääsu tundlikele andmetele senisest lihtsamini. Euroopa Liidu AI Act^{4F1} seab täiendavad nõuded läbipaistvusele ja turvalisusele, määrares, kuidas sotsiaalvaldkonnas võib tehisintellekti kasutada.

Avalikus sektoris tähendab see vajadust luua teenuseid, mis on ühtaegu kasutajasõbralikud, paindlikud ja turvalised. Arendus peab toetuma tervikvaatele, kus teenuste standardid on läbivad ja süsteemid omavahel integreeritud. STAR peab siin olema võimeline kasutama tehisintellekti ohutult – nii arenduse kiiremaks elluviimiseks kui ka süsteemi sees andmepõhiste hinnangute toetamiseks. Küberohtude kasv nõuab tugevat arhitektuuri, pidevat valvet ja võimet vältida andmeleket, samas kui suurenevad serverikoormused ja analüütilised tööriistad eeldavad skaleeruvat taristut.

8.2.3 Majanduslikud mõjutegurid

Majanduslik keskkond muutub järjest nõudlikumaks olukorras, kus avaliku sektori kulud kasvavad samal ajal, kui maksubaas kahaneb. Targad tehnoloogilised lahendused lubavad abivajajaid varakult tuvastada ja vältida kulukaid hiliseid sekkumisi, säästes nii raha kui ka töötajate aega. Tehisintellektist on kujunemas eraldi majanduslik sektor, mille lahendused võivad olla kuluefektiivsed pikemas vaates, kuid mille rakendamine nõuab märkimisväärset investeeringut.

Avaliku sektori teenustes tähendab see kasvavat survet kuluefektiivsusele, tasuliste teenuste arendamise võimaluste kaalumist ning vajadust hoida süsteemid toimimas olukorras, kus ressursse napib. STAR-i puhul kerkib küsimus, milline peab olema süsteemi rahastamismudel – kas senine keskne rahastus on piisav või peab tulevikus kaasama kohalike omavalitsuste panust. Samuti püsib olulisena välisvahendite kasutamine, mis võib olla ainus realistlik tee suurte arendusetappide elluviimiseks.

8.2.4 Keskkonna mõjutegurid

Tööjõupuuduse ja geograafilise hajususe suurenemisega väheneb võimalus abivajajaid regulaarselt füüsiliselt külastada ning sotsiaalteenused liiguvad üha enam digitaalseks. Samal ajal on abivajajad ja nende toetajad üha rohkem rahvusvaheliselt hajutatud, mis muudab kaugteenuste loomise ja haldamise paratamatuks. Digilahenduste mõju keskkonnale aga suureneb: AI ja IT taristu vajavad rohkem energiat, jahutust ning põhjustavad digiprügi hulga kasvu, mis nõuab teadlikku juhtimist.

See mõjutab avaliku sektori teenuseid, vähendades paberimajandust kuid suurendades vajadust digitaristu mõistliku kasutamise ja digijälje vähendamise vastu. STAR peab pakkuma lahendusi, mis toetavad nii virtuaalse kui füüsilise teenuseprotsessi käigus tekkinud infot, tagades tõhusa

¹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401689

arhiveerimise ja digiprügi vähendamise. Süsteem peab olema jätkusuutlik nii tehniliselt kui keskkonnaalaselt.

8.2.5 Poliitilised mõjutegurid

Sotsiaalvaldkonna areng sõltub suurel määral poliitilistest valikutest. Otsused selle kohta, kas liikuda killustatud lahendustelt ühtse andmemudeli suunas või suurendada kohalike omavalitsuste autonoomiat, kujundavad otseselt teenuste arendamise tempo ja kvaliteedi. Samuti mõjutab valdkonda laiem poliitiline kontekst, sealhulgas prioriteedid sotsiaalvaldkonna ja kaitsekulude vahel ning arusaam sellest, kui palju otsustusõigust antakse tehnoloogiale võrreldes inimesega.

Avaliku sektori teenustele tähendab see sageli personali vähendamist ja ootust, et tehnoloogilised lahendused peavad kattuma suure osa töömahust. STAR peab seetõttu olema paindlik, võimeline kohanema nii tsentraliseeritud kui hajusa juhtimise stsenaariumidega ning tagama, et andmekasutus oleks ühtne ja süsteem arhitektuuriliselt tulevikukindel.

8.2.6 Väärtus- ja eetilised mõjutegurid

Tehnoloogia ja inimfaktori tasakaal muutub üheks olulisemaks küsimuseks. Ühiskonnas kerkib üha tugevamalt esile arutelu selle üle, kes vastutab tehisintellekti loodud hinnangute ja otsuste eest ning kui palju peaks inimene ise otsustama, millised tema andmed on nähtavad ja kasutatavad. Andmepõhiste teenuste laienemine toob kaasa ohu, et inimlik kontakt teenuste sisu osas väheneb, kuigi vajadus inimliku kohalolu ja ennetava sekkumise järele jääb alles või isegi kasvab.

Avaliku sektori teenused muutuvad elusündmuspõhisemaks ning personaalsemaks, mis nõuab läbipaistvat andmekasutust ja selget vastutusahelat. STAR peab toetama tasakaalu automatiseerimise ja inimliku otsustamisõiguse vahel, tagades, et tehnoloogilised lahendused suurendavad teenuste kvaliteeti, mitte ei vähenda inimväärikust ega läbipaistvust.

8.3 Lisa 3 STAR-i SWOT analüüs

8.3.1 Kasutajate ja teenuste vaade

Tugevused

Kasutaja ja teenuse vaatest on STAR selgelt riiklikult oluline ja infosüsteem. Tegemist on üleriigilise, turvalise ja töökindla andmebaasiga, mis toimib üle Eesti ja toetab nii teenuste kui toetuste määramist. Oluline tugevus on automatiseeritud andmevahetus registritega – info liigub automaatselt, on koondatud ühte kohta ning vähendab käsitööd, vigade riski ja killustatust. Mikroteenustel põhinev arhitektuur võimaldab paindlikke ja katkestusteta tarneid ning eri teenuste sõltumatut arendamist. Andmeanalüüsi ja visualiseerimise võimekus (nt Superset) annab hea aluse otsuste tegemiseks ja seireks.

Kasutajamugavuse vaatest on tugevuseks professionaalne kasutajatugi ja see, et arendused lähtuvad päriselu vajadustest. Süsteem pakub turvalisi sisselogimisvõimalusi, mis tõstab usaldusväärsust. STAR2 uued funktsionaalsused ja esimesed proaktiivsed teenused aitavad spetsialistidel aega kokku hoida ning pöörata rohkem tähelepanu abivajajatele. Kasutuskogemust parandatakse järjepidevalt: töövood muutuvad selgemaks, navigeerimine lihtsamaks ning üldine kasutajasõbralikkus paraneb.

Oluline tugevus on ka lai kaasatud osapoolte ring – KOV-id, lõppkasutajad, SKA ja partnerid aitavad tagada tervikliku vaate. Töögrupid, pilootprojektid ja demod võimaldavad lahendusi enne laiapõhjalist juurutamist testida, koguda tagasisidet ning suurendavad läbipaistvust ja usaldust. Rollid (tooteomanik, teenuseomanik) on määratletud ning koostööpartnerid olemas, mis toetab järjepidevat ja professionaalset arendust. Üldiselt liigub STAR suunas, kus süsteem on aina efektiivsem, kasutajakeskem ja tehniliselt arenenum.

Nõrkused

Kasutaja ja teenuse suureks valupunktiks on tehniline pärand. STAR1 on vananenud ja keeruka äriloogikaga süsteem, mille töökindlus on piiratud. Kuna puudub selge teekaart STAR1 sulgemiseks, peavad kasutajad liikuma STAR1 ja STAR2 vahel, mis tekitab segadust, lisakoormust ja ebaühtlast kasutuskogemust. Kõik vajalikud liidestused ei ole veel loodud, mistõttu on osa päringuid keerukad ja andmevahetus pole sujuv.

Funktsionaalses plaanis on kodaniku iseteenindus kas puudulik või väga piiratud. See on jäänud arendustes tahaplaanile ning ei toeta piisavalt mobiilset kasutust, tahvelarvuteid ega kaasaegseid lahendusi nagu häälkäsklused. Piiratud on ka statistika ja aruandlus – andmestik ei kata kõiki vajadusi ja selged mõõdikud on puudu. Mõned olulised moodulid (nt teenusepakkuja moodul) on seni jäänud arendustes pigem vähemprioriteetseks.

Kasutajamugavust vähendavad keerukas kasutajaõiguste haldus ja suur variatiivsus 78 KOV-i vahel, mis tekitab killustatust ja segadust. Kõik kasutajad ei oma piisavat digipädevust või süsteemitundmist ning palju kriitilisi teadmisi on koondunud üksikute võtmeisikute kätte, eriti STAR1 puhul. Kuigi töögrupe ja pilootprojekte kasutatakse, on tagasiside kogumine ja süsteemne kaasamine siiski ebapiisav, mistõttu arendusi on keeruline alati pärisvajadustega joondada.

Arendusprotsessi tasandil joonistub välja arendussoovide üleküllus, kus peaaegu kõik ideed tunduvad kõrge prioriteediga. See raskendab fookuse hoidmist ja strateegilist otsustamist. Uuenduste elluviimine on kohati liialt bürokraatlik ja aeglane, ressursse (raha, inimesi) ei ole piisavalt ning KOV-ide erinevad ootused süsteemile ei pruugi alati ühtsesse suunda joonduda. Lisaks seavad välised seadusandlikud ja poliitilised piirangud täiendavaid kohustusi ning mõjutavad arenduste tempot ja suunda.

Võimalused

Kasutajate ja teenuste vaatest on STAR-il tugev positsioon, et ratsutada tehnoloogia- ja digiarengu lainel. Tehisintellekti ja nutikate lahenduste laiem kasutuselevõtt võimaldab automatiseerida tööprotsesse, vähendada käsitööd, pakkuda paremaid soovitusi ning luua uusi teenuseid, mis tõstavad teenusekvaliteeti ja säästavad spetsialistide aega. Üldine digioskuste kasv ühiskonnas ning IT-areng toetavad uute lahenduste kiiret omaksvõttu.

Oluline võimalus on integratsioon teiste KOV-süsteemidega ja SKAIS-i iseteenindus-keskkonnaga, mis võimaldaks pakkuda inimestele ühtsemat teenusekogemust, vähendada dubleerimist ja tugevdada STAR-i rolli sotsiaalvaldkonna keskse platvormina. Iseteeninduse arendamisel ja nähtavamaks muutmisel saab suurendada kodanikukogemuse kvaliteeti, lihtsustada pöördumisi ning tuua inimese fookusesse tervikliku “minu suhtlus riigiga/KOV-iga” vaate.

Kasutajakesksuse vaatenurgast on tugev võimalus laste ja perede hääle senisest süsteemsem kaasamine, et arendused tugineksid õigetele vajadustele ega lähtuks üksnes institutsioonide vaatest. Arendustesse saab kaasata mitmeid osapooli – KOV-e, partnereid, lõppkasutajaid –, mis tõstab lahenduste kvaliteeti ja relevantsust. Seadusloome ja poliitilised otsused võivad STAR-i arengut ka toetada, luues õiguslikku selgust ja mandaati laiemateks muudatusteks. Välisvahendite olemasolu (sh erinevad fondid ja toetusmeetmed) toetab kiiret ja ulatuslikku arendamist, pilootprojektid annavad võimaluse lahendusi katsetada ja võimekust kasvatada. Tähtis on ka see, et süsteemi arendamiseks on tahe muutusteks olemas – nii poliitilisel kui organisatsioonilisel tasandil.

Ohud

Peamine oht kasutaja ja teenuse vaatest tuleneb poliitilise ja õigusliku keskkonna muutlikkusest. Õigusloome ja poliitika suunad võivad kiiresti muutuda, tuues kaasa ootamatuid kohustusi ja ebastabiilsust. Poliitiline ebastabiilsus suurendab riski, et pikaajalised plaanid ei saa järjepidevalt jätkuda. Andmekaitse regulatsioonide muutused võivad seada piiranguid andmete kasutamisele ning nõuda täiendavaid arendusi ja ressursse, mis omakorda koormavad nii eelarvet kui ajakava.

Majanduslikus plaanis on riskid seotud rahastuse ebapiisavuse ja sõltuvusega välisvahenditest. Kui stabiilset rahastust ei õnnestu hoida, võib see ohustada nii olemasolevate teenuste toimimist kui uute arenduste jätkusuutlikkust. Projektipõhine lähenemine toob kaasa katkendlikkuse – strateegilised suunad võivad jääda pooleli või muutuda iga projektitsükliga.

Keskkonna ja väliste kriiside kontekstis on ohuks see, et maailma poliitilised, majanduslikud või sotsiaalsed kriisid võivad nihutada fookust ning vähendada võimekust investeerida STAR-i arendamisse. Samuti võib nende mõju süsteemi töökindlusele kriisiolukorras olla ebaselge.

Tehnoloogilised riskid hõlmavad küberrünnakute ja andmeleketega seotud ohte, seadmete ja platvormide ühilduvusprobleeme ning IT-arenduse võimekuse võimalikku mahajäämust võrreldes vajaduste kasvuga. Organisatsioonilises plaanis on ohuks kasutajate ja osapoolte vähene kaasatulek muudatustega – kui uusi lahendusi ei võeta omaks, jääb süsteemi tegelik potentsiaal kasutamata ning kasu nii kodanikule kui spetsialistile väheneb.

8.3.2 Protsesside ja ressursside vaade

Tugevused

Protsesside ja ressursside vaatest on STAR-i suurim tugevus kogenud ja kompetentne meeskond. TEHIK-u ja SKA arendusmeeskonnad on komplekteeritud ning neil on pikk kogemus ja praktiline oskus süsteeme arendada. Tooteomaniku ja teenuseomaniku rollid on SKA-s olemas ning hästi juurdunud. See loob tugeva baasi järjepidevaks ja professionaalseks tööks.

Koostöö erinevate osapoolte vahel – TEHIK, SKA, KOV-id, Sotsiaalministeerium, arenduspartnerid – on tihe ja regulaarne. Ekspertgruppide kohtumised ja praktikate jagamine toetavad ühtsemat arenduskultuuri. Kasutajate kaasamine demode ja pilootprojektide kaudu loob STAR-ülese ühise vaate ja tugevdab sidet arendajate ning praktikute vahel.

Arendusprotsess on struktureeritud: kasutusel on kokkulepitud töövahendid ja -keskkonnad (Jira, Confluence), olemas on arengukava ja tööplaan. Agiilne töökorraldus võimaldab kiiret reageerimist ning sõltumatute arendusprojektide elluviimist. Uute teenuste juurutamiseks on eraldi protsessid, mis

loovad selguse ja vähendavad riske. Demod laiale ringile suurendavad läbipaistvust ja toetavad tagasiside kogumist.

Ressursside tasandil on Euroopa Sotsiaalfondi rahastus mitmeks aastaks ette nähtud, mis annab stabiilsuse ja võimaldab pikemaajaseid plaane. Lisaks on olemas teised rahastusallikad. Pikaajalised arenduspartnerid toetavad kompetentsi kasvu ja süsteemi jätkusuutlikkust. Tehniliselt toetab protsesside ja ressursside vaadet STAR2 kaasaegne arhitektuur ja tehnoloogiline platvorm, millele on võimalik ehitada uusi teenuseid ja mis on kohandatud poliitiliste ning seadusandlike muudatustega arvestamiseks.

Nõrkused

Nõrkused protsesside ja ressursside vaates on seotud eelkõige juhtimise ja strateegilise vaatega. Puudub terviklik, pikaajaline strateegia, mille ümber kõik tegevused oleksid ühtselt joondatud. Tööplaanid ei ole alati läbimõeldud mitmeaastases vaates, tegevused planeeritakse sageli hilja ning STAR1 sulgemiseks puudub selge tegevuskava. Arenduste fookus ja prioriteedid võivad kiiresti muutuda poliitiliste otsuste tõttu.

Ressursi tasandil on probleem inimressursi piiratus – meeskondade suurus seab piiri, kui palju arendusi saab paralleelselt teha. Projektid konkureerivad omavahel ressursside pärast ning see aeglustab töötempot. Äritellijal on sageli liiga palju rolle, ettevalmistus ei pruugi olla piisav ja ülesanded, eriti teenuste arenduses, võivad jääda ebaselgeks.

Arendusprotsess kannatab liigse projektipõhisuse all – iga projekt elab oma elu, mis tekitab killustatust, katkestusi ja raskendab strateegilist järjepidevust. Töös on korraga liiga palju arendusprojekte, mis vähendab fookust ja venitab tähtaegu. TEHIK-u poolne ühtlustamine ja projektide vahelise info jagamine ei ole alati piisavalt süsteemne, eriti arvestades suurt osaliste hulka (78 KOV-i jt partnerid), kelle huvid ja vajadused on erinevad.

Dokumentatsiooni ja teadmiste vaates on probleemiks info killustatus – info paikneb mitmes süsteemis ja kanalis, mis raskendab terviklikku ülevaadet ja vigade kiiret tuvastamist. Kõiki äriprotsesse ei tunta piisavalt sügavuti, mis võib viia ebatäpsete või poolikute lahendusteni. Arhiveerimis- ja auditeerimisnõude täitmine ei ole veel piisavalt süsteemselt lahendatud.

Rahastuses on nõrkus see, et eelarve on aastapõhine, mis ei sobitu hästi pikaajaliste tööplaanide ja arendustsüklite loogikaga, vähendades paindlikkust ja strateegilist stabiilsust.

Võimalused

Protsesside ja ressursside vaates on STAR-il hea võimalus kasutada ära mitmeid rahastusallikaid (riigieelarve, Euroopa Struktuurifondid, Euroopa Sotsiaalfond), mis loovad lisavõimekust arenduste elluviimiseks ja aitavad vähendada sõltuvust üksikutest allikatest. Stabiilsem rahastus võimaldaks suurendada meeskondade suurust, tuua juurde kompetentse ning paremini toime tulla suure arendusmahuga.

Poliitiline ja institutsionaalne raamistik annab võimaluse tugevdada STAR-i positsiooni kui riiklikult olulist platvormi. Poliitiline tahe ja KOV-ide motivatsioon arendada oma IT-süsteeme koostöös STAR-iga aitavad kujundada ühtseid lahendusi, vältida dubleerimist ja tugevdada riigiülest koordinatsiooni.

Tehnoloogia ja innovatsiooni tasandil pakub tehisintellekti ja uute tehnoloogiate kasutuselevõtt võimalusi protsesside automatiseerimiseks, töökoormuse vähendamiseks ja kvaliteedi tõstmiseks. Kaasaegsemad töövahendid ja monitooringusüsteemid tõstavad arenduste kvaliteeti, läbipaistvust ja võimaldavad vigu kiiremini avastada. Kõike ei pea arendama nullist – olemasolevate valmislahenduste kasutamine ja integratsioon parandab tõhusust ja kulude kasutamist.

Koostöö KOV-idega ning lõppkasutajate surve paremate teenuste järele annab hea võimaluse fookust teravdada ja arendusprioriteete õigesti seada. Parimate praktikate ülevõtmine teistest süsteemidest ja projektidest ning teiste vigadest õppimine aitab lühendada õpikõverat ja vältida korduv-vigu. Kompetentsi kasvatamine (koolitused, oskuste arendamine) ning olemasolevate komponentide taaskasutamine muudavad arenduse efektiivsemaks ja jätkusuutlikumaks.

Ohud

Protsesside ja ressursside vaate peamine oht on poliitilise tahte ja prioriteetide muutlikkus. Kui tehnilist kompetentsi ei kaasata piisavalt varakult seadusloome või poliitika kujundamise protsessi, võivad valmida lahendused, mis ei ole reaalselt rakendatavad või tekitavad ülemäärast koormust. Kiiresti muutuv õigusruum seab pidevalt uusi nõudeid ning tekitab tugeva ajasurve.

Rahastuse tasandil on ohuks rahastuse ebakindlus ja aastapõhine lähenemine – kui eelarveotsused on kõikuvad, on keeruline hoida pikki arendusplaane järjepidevana. Riigiülesed kärped, majanduskriisid ja muu surve võivad vähendada võimekust arendusplaane ellu viia. Hanked võivad venida ning tarkvaralitsentside muutumine (nt tasuta tööriistade muutumine tasuliseks) kasvatab kulusid.

Organisatsiooniliselt on risk see, et projektipõhine arendamine süvendab killustatust – strateegiline järjepidevus võib kannatada, kui iga projekt on isoleeritud. Arenduspartnerite ebastabiilsus (partnerite vahetumine, muude projektide koormus) ning uute partnerite vähene võimekus võivad aeglustada edenemist ja halvendada töö kvaliteeti. KOV-ide oma lahendustesse investeerimine võib vähendada motivatsiooni STAR-i lahendusi kasutada, mis omakorda suurendab killustumise riski riigi tasandil.

Tehnoloogilised ja süsteemsed riskid hõlmavad liigset ootust AI-le, pika arendustsükli tõttu tekkivat rahulolematust ning tehnoloogiate kiiret vananemist. Riiklikud kesksete lahenduste muutused (GovSSO, X-tee, TEDI jms) võivad nõuda täiendavaid arendusi, mis suurendavad koormust. Turvanõuete karmistumine tähendab keerukamaid arhitektuurilisi lahendusi ja suuremaid kulusid.

Lisaks võivad välised kriisid – nii füüsilised kui poliitilised – nihutada fookust, vähendada rahastust või aeglustada arendusi. Kui kriisiolukorras süsteemi töökindlus ei ole tagatud, kannatab nii kasutajate usaldus kui ka sotsiaalvaldkonna tegelik toimimine.